

RIJEČ UREDNICA

Šezdeset prvi broj časopisa *Croatica* osmišljen je kao slavljeničko izdanje u povodu 70. rođendana akademkinje Dunje Fališevac. Okupljajući tekstove profesoričinih bliskih kolega, suradnika i bivših doktoranada, ovaj je broj nastao na temelju izlaganja sa znanstvenoga kolokvija koji su profesorici u čast organizirali članovi Katedre za stariju hrvatsku književnost 3. veljače 2016.

Profesorica Dunja Fališevac, članica Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, svojim je znanstvenim, nastavnim i kulturnim radom višestruko zadužila struku. Dovoljno je spomenuti da je, baveći se starijom, dopreporodnom hrvatskom književnošću, dosad objavila devet autorskih knjiga i više od 220 znanstvenih i stručnih radova. Usto je priredila jedanaest zbornika znanstvenih radova, uredila je devet periodičkih publikacija ili tematskih blokova u njima, četrnaest izdanja književnih djela, dva leksikonska priručnika, a vodila je i tri istraživačka projekta (*Tropi i figure u hrvatskoj književnosti*, *Književna antropologija*, *Oniričko kao poetološki i antropološki problem*).

Širinom znanstvenih interesa, visokim znanstvenim standardima i važnim spoznajnim uvidima, znanstvene studije Dunje Fališevac danas su nezaobilazna polazna točka za svakog istraživača koji se upušta u pothvat čitanja i proučavanja starih hrvatskih tekstova. Tako će za književne medieviste važna literatura biti knjiga *Hrvatska srednjovjekovna proza* (1980), za proučavatelje barokne lirike monografija *Ivan Bunić Vučić* (1987), a za

onoga tko se bavi epskim temama neizostavne će biti dvije profesoričine nagrađivane knjige, naslovljene *Kaliopin vrt* (1997) i *Kaliopin vrt II* (2003), koje su svojevrsna sinteza sveukupne naracije u stihu u hrvatskoj književnosti. Knjiga pak koja je doživjela dva izdanja, *Stari pisci hrvatski i njihove poetike* (1989; 2007), ponudit će vrijedne spoznaje o hrvatskom kanonu srednjeg i ranog novog vijeka, dok će istraživači djela “manjih”, nekanonskih tema i žanrova posegnuti za radovima u knjizi *Smiješno & ozbiljno u staroj hrvatskoj književnosti* (1995), koja osvjetljuje ludički karakter pojedinih djela i poučava o raznolikosti estetskih užitaka. Za one čije je težište interesa dubrovačka književna i kulturna prošlost inspirativni će biti radovi okupljeni u knjigama *Dubrovnik – otvoreni i zatvoreni grad* (2007) i *Slike starog Dubrovnika* (2016), koji ujedno otkrivaju jednu od konstanti profesoričina znanstvenoga interesa – dubrovačku književnost i njezinu ulogu u stvaranju kulturnog identiteta ranonovovjekovnoga Grada. Povrh toga, provodnu nit njezina znanstvena opusa čine i rasprave koje će, bilo da se bave učenim ženama i književnicama, bilo da analiziraju ženske likove ili istražuju predmoderne koncepte žene općenito, biti poticajnom lektirom za sve koje zanima “žensko pitanje”.

Važno mjesto u opusu Dunje Fališevac zauzima priređivanje starih tekstova za objavljivanje. Izvodeći nerijetko na svjetlo dana zaboravljene aktere hrvatske ranonovovjekovne književne scene, koji su zainteresiranom čitateljstvu bili teško dostupni, ujedno je kao urednica leksikona i školskih lektirnih izdanja kanonskih djela pridonosila popularizaciji starije hrvatske književnosti u široj javnosti.

Posvećenost struci i profesionalna odgovornost profesorice Fališevac prepoznaje se i u njezinu nastavnom radu s generacijama diplomskih i poslijediplomskih studenata u kojih je, približavajući im zahtjevan predmet, nastojala potaknuti interes i ljubav za vremenski daleke i katkad teško prohodne tekstove starih pisaca. Koliko je u tome bila uspješna, najbolje govori činjenica da je bila mentorica mnogim studentima koji su u svojim diplomskim radovima birali teme iz starije hrvatske književnosti, kao i to da je pod njezinim budnim mentorskim okom nastao cijeli niz magistarskih radova i doktorskih disertacija.

Također, profesorica Dunja Fališevac bila je angažirana i na matičnom Odsjeku za kroatistiku na kojem je, između ostalog, bila pročelnicom (2002–2004) – i to kao prva žena na toj dužnosti u povijesti Odsjeka. Pritom joj posebnu zahvalnost, profesionalnu i ljudsku, duguju članovi njezine

Katedre za stariju hrvatsku književnost, čije je današnje lice odraz profesoričine kontinuirane brige za njezino očuvanje i ekipiranje.

Sukladno s dobrim običajima obilježavanja važnih obljetnica u životu znanstvenika, ovaj je broj časopisa *Croatica*, nastao u prigodi 70. rođendana profesorice Dunje Fališevac, jedan od načina da joj bliski kolege, suradnici i bivši studenti iskažu poštovanje i zahvale na svemu što im je godinama davala.

Povezani s područjima istraživanja profesorice Fališevac, radovi uključuju širok tematski i problemski opseg, zahvaćajući od medievalne filologije preko književne povijesti i teorije do feminističke i kulturne kritike. U skladu s tim članci su razvrstani u šest skupina.

Prvu skupinu čine (I) tri filološka istraživanja hrvatskih glagoljskih tekstova: prvo donosi analizu teksta *Žitije svetago Lovrenca* iz hrvatskoglagoljskog *Petrisova zbornika* (1468) Vesne Badurina-Stipčević te njegovu latiničku transliteraciju; u drugome, naslovljenome “*Varietas delectat – novi pogled na jedan hrvatskoglagoljski tekst*” Marija-Ana Dürriegl bavi se žanrom prenja i u pomnoj analizi pokazuje zašto je promatrani tekst jedinstven među hrvatskim djelima toga žanra, a u trećem, “*Vele lipo i korisno* kompiliranje u *Grškovićeveu zborniku* iz 16. st.”, Andrea Radošević fokusira se na gotovo neistražen didaktični tekst *Vele lip kapitul i koristan* ukazujući na njegove srednjovjekovne izvore.

U drugoj skupini radova (II) dominiraju rasprave o staroj dubrovačkoj književnosti koja je kao trajna inspiracija obilježila znanstveni opus profesorice Fališevac: Morana Čale u studiji “*Pričudno čudo i zvieren’ je razliko: prilog hodočašćima po Vetranovićevu Piligrinu*” usredotočuje se na renesansno naslijeđe Lukijanovih i Apulejevih kentaurskih spojeva komike i filozofije u tom epu; Boris Senker u svom se radu bavi tipologijom muško-ženskih odnosa i njihovim komičnim obilježjima u komedijama Marina Držića, promatrajući ih u svjetlu triju etapa (prosidba, vjenčanje i pokora); tragom profesoričinih istraživanja *osmanske* teme u hrvatskoj književnosti Amir Kapetanović donosi nov pogled na kanonski ep *Osman* Ivana Gundulića i na dramu *Osmanšćica* Tomka Mrnavića ukazujući na diskurzivnu proizvodnju emocionalnih svjetova u tim dvama djelima; u fokusu rada Lahorke Plejić Poje hrvatski je opus dubrovačkog pjesnika i prevoditelja Marina Zlatarića s prijelaza 18 i 19. stoljeća, koji se razmatra, motivirano istraživanjima *smiješnog & ozbiljnog* u hrvatskoj književnosti profesorice Fališevac, iz vizure odnosa visoke i niske književnosti.

Potaknuta profesoričnim istraživanjima slavonske dionice hrvatske književnosti, dva su rada posvećena slavonskim temama (III): rad Milovana Tatarina bavi se dvjema hrvatskim preradama Ovidijeve priče o Filomeni, donoseći komparativnu analizu slavonske verzije spjeva o Filomeni iz 1786. godine i njezina zadarskog predloška, a Pavao Pavličić interpretira spjev Požežanina Franje Cirakija *Jankovo ljetovanje* (1905) iz razdoblja moderne, koji se dosad nije sustavno analizirao niti prikladno vrednovao.

Na tragu proučavanja opusa učenih žena i književnica te kompleksa “ženske” problematike općenito (IV), koji čine provodnu nit u radu Dunje Fališevac, nastala su četiri znanstvena članka: pridonoseći istraživanju hrvatsko-talijanskih kulturnih i književnih veza, rad Tomislava Bogdana osvjetljuje dosad slabo istraženu komunikaciju slavne talijanske humanistice Cassandre Fedele i njezinih dalmatinskih korespondenata; Francesca Maria Gabrielli istražuje opus dubrovačke pjesnikinje Nade Bunić iz imagološke perspektive, razmatrajući mitotvorne predodžbe o Dubrovniku u njezinu talijanskom kanconijeru; u prilogu Davora Dukića i Jasmine Lukec predstavlja se dosad nedovoljno istražen pjesnički opus Ane Katarine Zrinski koji se osvjetljuje iz aspekta poetike i povijesnoga konteksta; Lada Čale Feldman analizira pak dvije frančezarije, tj. prijevodne prerade Molièreovih drama *Škole za žene* i *Kritika Škole za žene*, čitajući ih iz perspektive feminističke književne kritike.

Zasebnu skupinu čine radovi koji se bave dodirima usmene i pisane kulture/književnosti (V): nudeći smjernice za bolje razumijevanje književne prošlosti, David Šporer u opsežnoj studiji razmatra problematiku odnosa pismenosti i usmenosti te propituje koncepte autorstva i originalnosti u okolnostima “rezidualne usmenosti” u predmodernim europskim kulturama; Ljiljana Marks u svom tekstu na temelju korpusa usmenih predaja i legendi (iz starijih i novijih zapisa) ukazuje na modifikacije koje je doživljavao biblijski tekst prelazeći u usmenost, dok se u prilogu Davora Nikolića analiziraju zapisi usmenoretoričkih žanrova i njihove interferencije s djelima pisane književnosti u pretpreporodnom razdoblju hrvatske književnosti.

Broj zaključuje (VI) tekst Andree Zlatar Violić u čijem se istraživačkom fokusu nalazi upravo znanstveni korpus Dunje Fališevac i njezin “posao književnog povjesničara”, koji se nastoji osvijetliti iz perspektive recentnih teorija kulturnog sjećanja i pamćenja.

Raspon tematskih preokupacija i metodoloških pristupa u ovom slavljeničkom broju časopisa *Croatica* zrcale širinu znanstvenih interesa profe-

sorice Dunje Fališevac. No oni u isti mah svjedoče o važnosti i dubini traga što ga je ona ostavila u struci, koji se, prisutan danas u tekstovima istraživača različitih generacija i znanstvenih profila, otkriva i dragocjenim uporištem za buduće naraštaje.

Ivana Brković i Dolores Grmača